

Пропозиції Пенсійного фонду України
до проєкту Закону України “Про внесення змін до статті 28
Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”
щодо підвищення розмірів пенсій за понаднормовий страховий стаж та
мінімальної пенсії за віком”, внесеного народними депутатами України
Королевською Н. Ю. та іншими
реєстраційний номер 6034-1 від 29 вересня 2021 року
I читання

1. Пенсійний фонд України не підтримує законопроект у запропонованій редакції.

2. Законопроектом пропонується збільшення до 3 відсотків розміру пенсії за віком за кожен рік понаднормового страхового стажу, але не більш як на 10 відсотків мінімального розміру пенсії за віком, зазначеного в абзаці першому частини першої статті 28 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” (далі – Закон).

Разом з тим мінімальний розмір пенсії за віком за наявності у чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу пропонується встановлювати в законі про Державний бюджет України на відповідний рік в розмірі не менше фактичного розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного відповідно до Закону України “Про прожитковий мінімум”.

Також пропонується виключити із Закону норму абзацу другого частини третьої статті 28, згідно з якою для пенсій, призначених після 1 січня 2018 року, мінімальний розмір пенсії за віком, передбачений абзацом першим частини третьої статті 28 Закону, виплачується після досягнення особою віку 65 років, а також норму частини п’ятої статті 28, згідно з якою при визначенні мінімального розміру пенсії за віком та збільшенні мінімальної пенсії за віком до страхового стажу не враховується період, за який проведено одноразову сплату єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок).

Норми законопроекту не узгоджуються із принципом системності законодавства, допускають неузгодженості між нормативно-правовими актами, що мають однакову юридичну силу, порушують принцип правової визначеності.

Так, частиною третьою статті 46 Конституції України встановлено, що пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Статтею 5 Основ законодавства про загальнообов’язкове державне соціальне страхування передбачено встановлення принципу щодо забезпечення рівня життя, не нижчого за прожитковий мінімум, встановлений законом, шляхом надання пенсій, інших видів соціальних виплат та допомоги, які є основним джерелом існування.

Капінус Євгеній Валерійович

КНЕДП - ІДД ДПС

AD92F1C54BA67636EEB87183E6E5829422BB34619585B5EB63A4FBDEB5AE628D01

07.10.2021

Пенсійний фонд України

07.10.2021
2800-0602-3/50075

Відповідно до статті 6 Закону України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” базовим державним соціальним стандартом є прожитковий мінімум, встановлений законом, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сфері доходів населення.

Отже, для встановлення державних соціальних гарантій застосовується прожитковий мінімум, затверджений в законі про Державний бюджет України на відповідний рік.

Відповідно до статті 5 Закону України “Про прожитковий мінімум” фактичний розмір прожиткового мінімуму на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення, щомісячно розраховується для спостереження за динамікою рівня життя в Україні на основі статистичних даних про рівень споживчих цін.

Пропонований законопроект термін “фактичний прожитковий мінімум, встановлений законом” не узгоджується із чинними нормами Законів України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” та “Про прожитковий мінімум”.

Крім того, пропозиція законопроекту щодо виключення абзацу другого частини третьої статті 28 Закону потребує доопрацювання в частині повноти і логічної завершеності регулювання, з огляду на нерегульованість питань щодо виплати пенсій, призначених після 1 січня 2018 року, у мінімальному розмірі пенсії за віком, передбаченому абзацом першим частини третьої статті 28 Закону, до досягнення особою віку 65 років.

Чинні норми Закону передбачають можливість до досягнення віку 65 років призначення таким особам державної соціальної допомоги на умовах і в порядку, визначених Законом України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім’ям”.

За таких обставин норми законопроекту не відповідають принципу правової визначеності, що полягає, як зазначив Європейський суд з прав людини, в тому, що право має бути належним чином доступним та передбачуваним за своєю дією та сформульованим з належною чіткістю, що дає можливість особам регулювати свою поведінку.

У Рішенні Конституційного Суду України від 20 грудня 2017 року № 2-р/2017 зазначено про те, що принцип юридичної визначеності вимагає чіткості, зрозумілості й однозначності правових норм, зокрема їх передбачуваності (прогнозованості) та стабільності.

Разом з цим у доповіді “Верховенство права”, схваленій Європейською Комісією “За демократію через право” на 86-му пленарному засіданні, що відбулося 25–26 березня 2011 року, зазначено про те, що юридична визначеність є ключовою у питанні розуміння верховенства права; держава зобов’язана дотримуватися та застосовувати у прогнозований і послідовний спосіб ті закони, які вона ввела в дію;

юридична визначеність передбачає, що норми права повинні бути зрозумілими і точними, а також спрямованими на забезпечення постійної прогнозованості ситуацій і правових відносин; юридична визначеність означає також, що необхідно у цілому дотримуватися зобов'язань або обіцянок, які взяла на себе держава перед людьми (поняття “законних очікувань”).

Також положення законопроекту потребують врахування принципу пропорційності між соціальним захистом громадян та фінансовими можливостями держави, а також гарантування права кожного на достатній життєвий рівень, що є одним із визначальних елементів у регулюванні суспільних відносин у соціальній сфері.

Реалізація положень законопроекту потребуватиме додаткових видатків з бюджету, зокрема, Пенсійного фонду України, які не забезпечені реальними джерелами їх фінансування.

Згідно із частиною першою статті 72 Закону основним джерелом формування коштів Пенсійного фонду України є надходження від сплати єдиного внеску, що спрямовуються на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування у розмірах, визначених законом.

Відповідно до статті 21 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування єдиний внесок – це консолідований страховий внесок на пенсійне страхування, страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням, медичне страхування, страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, страхування на випадок безробіття, який в обов'язковому порядку сплачується страхувальниками з метою забезпечення реалізації прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за соціальним страхуванням. Його розмір має забезпечувати застрахованим особам виплати та надання соціальних послуг, передбачених законодавством про загальнообов'язкове державне соціальне страхування; фінансування заходів, спрямованих на профілактику страхових випадків; створення резерву коштів для здійснення виплат та надання соціальних послуг застрахованим особам; компенсацію адміністративних витрат на забезпечення функціонування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Тому положення законопроекту потребують завершеності правового регулювання також в частині перегляду розміру єдиного внеску.

З огляду на статтю 113 Закону щодо покриття дефіциту Пенсійного фонду України за рахунок коштів Державного бюджету України реалізація законопроекту матиме вплив також на видатки Державного бюджету України, що потребує врахування думки Міністерства фінансів України.

Пропозиція законопроекту щодо набрання ним чинності з дня його опублікування та застосування з 1 січня 2022 року суперечить частині третій

статті 27 Бюджетного кодексу України, відповідно до якої Закони України або їх окремі положення, які впливають на показники бюджету (зменшують надходження бюджету та/або збільшують витрати бюджету) і приймаються після 15 липня року, що передує плановому, вводяться у дію не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим.

До законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, не надано реальних пропозицій про внесення змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення його збалансованості, що не узгоджується із частиною першою статті 27 Бюджетного кодексу України.

**Голова правління
Пенсійного фонду України**

Євгеній КАПНУС